

політичних процесів під час хрущовської «відлиги» простежив канд. іст. наук *О.Ф.Нікілев*. Аспірантка *Н.С.Захарова* присвятила свій виступ співпраці колишніх радянських республік із Радою Європи у питаннях розвитку історичної освіти, зробивши спробу порівняти досягнення в її реформуванні в Україні та у Російській Федерації.

На заключному спільному засіданні керівники секцій підбили підсумки їх роботи, ухвалили відповідні рекомендації. Широкий спектр питань, котрі обговорювалися на Других наукових читаннях, присвячених пам'яті професора А.М.Черненка, зацікавлене їх обговорення і дискусії на пленарному й секційних засіданнях у черговий раз продемонстрували важливе значення вивчення актуальних проблем політичної історії України та Росії. Матеріали виголошених доповідей і повідомлень будуть надруковані в наступному випуску збірника наукових праць кафедри української історії й етнополітики ДНУ «Проблеми політичної історії України».

В.В.Тельвак (Дрогобич), В.П.Педич (Івано-Франківськ)

III МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІСТОРІЯ – МЕНТАЛЬНІСТЬ – ІДЕНТИЧНІСТЬ»

8–9 жовтня 2009 р. в місті Лодзь (Польща) відбулася III Міжнародна конференція «Історія – ментальність – ідентичність», організована спільними зусиллями однойменного міжнародного (в основі своїй польсько-українського) дослідницького колективу (співголови – професори *Є.Матерницький* і *Л.О.Зашкільняк*), Міждисциплінарної групи досліджень над історією традиції та історичних міфів (Лодзь), кафедри історії історіографії Лодзинського університету й лодзинського відділу Інституту національної пам'яті. Головною темою цієї вже третьої зустрічі польських та українських гуманітаріїв* було обрано міфи і стереотипи в історії Польщі й України XIX і XX ст. У роботі форуму взяли участь понад 40 учених, у тому числі 15 – з України. Географія його учасників була доволі широкою: польські дослідники прибули з Варшави, Жешува, Познані, Гданська, Кельц, Любліна, Катовиць, Щецина, Вроцлава. Українські учасники конференції представляли наукові осередки Києва, Львова, Дрогобича, Івано-Франківська, Острога, Рівного, Полтави, Тернополя, Черкаса, Кривого Рога, Бердянська.

Із привітальним словом до учасників конференції звернувся господарі форуму: декан історико-філософського факультету Лодзинського університету проф. *З.Анусик*, директор інституту історії цього навчального закладу проф. *М.Нартонович-Кот*, директор лодзинського відділу Інституту національної пам'яті *М.Друзка*, керівник Міждисциплінарної групи досліджень над історією традиції та історичних міфів проф. *С.Питлас*, а також завідувач кафедри історії історіографії Лодзинського університету проф. *Р.Стобецький*.

Перше пленарне засідання відбулося на тему ролі міфу у сучасній гуманістиці з особливим акцентом на історичній науці. Як головні доповідачі виступили: з української сторони професори *Л.Зашкільняк* (Львів) і *В.Тельвак* (Дрогобич), із польської – *Є.Матерницький* (Жешув), *В.Вжосек* (Познань) та *С.Новиновський* (Лодзь).

Друге пленарне засідання, присвячене проблемам додання й творення міфів в історіографії, відбулося у звичному форматі заслуховування доповідей та їх подальшого обговорення. Було продискутовано виступи проф. *А.Вежицького* (Варшава) «Міф слов'янщини у польській історіографії XIX століття», доц. *І.Куцого* (Тернопіль) «Польща в українській галицькій історіографії XIX століття: міф про цивілізаційну зраду слов'янства», професорів *В.Масненка* (Черкаси) «Міфологізація образу Богдана Хмельницького в українській історичній думці й національній свідомості XIX–XX століття» і *Р.Стобецького* (Лодзь) «Юзеф Пілсудський та його місце у національному імаґінарії поляків».

Далі дослідники розійшлися по секціях, де було розглянуто низку конкретних історіографічних проблем. На першій секції «Поляки й українці щодо культу національних героїв» було обговорено доповіді професорів *І.Колесник* (Київ) «Ідентичності Миколи Гоголя: міфи і реальність», *Е.Коко* (Гданськ) «Образ русинів-українців у працях Францішка Равіти-Гавронського», доктора *М.Сикорської-Ковальської* (Лодзь) «Микола Ганкевич – герой двох народів», професорів *Г.Вуйцик-Лаган* (Кельце) «Пілсудський та Україна на сторінках шкільних видань тридцятих років XX ст. Причинок до культу маршалка» й *З.Анусика* (Лодзь) «Феномен Івана Мазепи в польській історіографії XIX і XX століть».

На другій секції, названій «Між міфом, легендою та стереотипом», виступили проф. *В.Пусь* (Лодзь) «Міф промислової революції в польській історіографії», доктор *М.Іванська* (Лодзь) «Місто й міський простір у свідомості жителів Лодзі межі XIX–XX ст.», канд. іст. наук *Л.Лазурко* (Дрогобич) «Інтелектуальне коло «Квартальника історичного» львівської доби: творення культу національних героїв» і доктор *К.Блаховська* (Варшава) «Повернення до Матері?» – інтерпретація приєднання Галицької Русі до Корони в польській історіографії XIX ст.».

Другий день форуму розпочало пленарне засідання, присвячене польсько-українським дискусіям щодо міфу про українське козацтво. Вони розгорнулися довкола доповідей проф.

* *Звіт про попередню конференцію див.: Зашкільняк Л.О. II Міжнародна конференція «Історія – ментальність – ідентичність» // Укр. іст. журн. – 2009. – №1. – С.232–234.*

А. *Степника* (Люблін) «Міф козащини у польській історіографії XIX та XX століть», доц. В. *Яремчука* (Острог) «Інтерпретація козацького міфу в українській радянській історіографії 50–80 рр. XX ст.», проф. Ю. *Волошина* (Полтава) «Шляхетські ідеали у козацькому середовищі Лівобережної України 60–70 рр. XVIII ст.», доктора В. *Юльковської* (Познань) «Міф козащини в інтерпретації Кароля Шайнохи, а також його творча рецепція у польській історіографії й літературі XX ст.», проф. В. *Шандри* (Київ) «Історія і влада на Правобережній Україні в XIX ст.: творення легітимістичних міфів» та доктора Д. *Мальчевської-Павелець* (Катовіце) «Гене́за козащини у синтєзах історії Польщі доби ПНР».

Далі учасники конференції знову розійшлися по секціях. У першій було обговорено доповіді проф. М. *Гошовської* (Жешув) «Міф Матері Польки в історичних опрацюваннях XIX ст.», доцентів В. *Константинові* (Бердянськ) «Свій» чи «чужий»: взаємні міфи й стереотипи у свідомості українського і польського населення Північного Приазов'я (на підставі матеріалів історично-археографічних експедицій)», Т. *Цимбал* (Кривий Ріг) «Міфи українських емігрантів як спосіб утримання зв'язку з Батьківщиною», К. *Івангородського* (Черкаси) «Радянський історіографічний міф про Люблінську унію як «загарбання України Польщею» та В. *Педича* (Івано-Франківськ) «Історія як міф: дискусії в українській галицькій історіографії 1918–1939 рр.».

У другій секції обговорення точилося довкола доповідей професорів С. *Трояна* (Рівне) «Найновіша польська історіографія про польсько-українське минуле», А. *Киридон* (Київ) «Історична пам'ять як травматичний розрив із минулим: проблемне поле сучасного історичного дискурсу», доктора А. *Кавалець* (Жешув) «Національний заклад ім. Осолінських – початок легенди», проф. П. *Вайнгертнера* (Лодзь) «Польщею керує законспірована мафія» – зі стереотипу масонства у II Речіпосполитій і доктора Й. *Пісулинської* (Жешув) «Львівське історичне середовище міжвоєнного часу очима інших».

На останньому, пленарному засіданні форуму, названому «Для чого нам міфи й стереотипи?», дискусії розгорілися довкола доповідей проф. Б. *Плонки-Сироки* (Вроцлав) «Стереотипні риси польського романтичного політика – порівняльний аналіз», докторів М. *Новак* (Гданськ) «Митрополит Андрій Шептицький – міфи та реальність» і К. *Полясик-Вжосек* (Познань) «Етнографія/етнологія як свідчення етнічного стереотипу».

Під час обміну думками з приводу винесених на обговорення проблем підкреслювалися їх недостатня розробленість у сучасній польській та українській історіографії, потреба їх міждисциплінарного опрацювання за участю представників багатьох галузей гуманітарного знання. Було вирішено, що наступну, четверту, міжнародну конференцію організують Львівський національний університет імені Івана Франка й Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. Вона присвячуватиметься обговоренню цікавої проблеми історичної пам'яті в українському й польському суспільствах XIX–XX ст.

В.М.Матях (Київ)

ДО ЮВІЛЕЮ ВІДОМОГО УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА МАРИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ СКРЖИНСЬКОЇ

У серпні 2009 р. свій славний ювілей відсвяткувала відомий вчений-антикознавець, доктор історичних наук Марина Володимирівна Скржинська. Вона народилася 23 серпня 1939 р. в Ленінграді. Соціокультурна атмосфера цього ушанованого своїми традиціями міста на Неві не могла не накласти відповідний карб на характер і світосприйняття майбутнього науковця. Природні здібності дівчинки розвивалися й формувалися у творчій атмосфері, яка панувала в родині всесвітньо визнаної дослідниці середньовічних Візантії та Італії О. Ч. Скржинської, її матері. Саме під впливом Олени Чеславівни Марина вже з дитинства почала цікавитися історією та культурою античної цивілізації. Закінчивши з відзнакою в 1961 р. класичне відділення філологічного факультету Ленінградського державного університету, М. В. Скржинська вступила до аспірантури, де її науковим керівником був доктор історичних наук А. І. Доватур. 1968 р. вона успішно захистила кандидатську дисертацію «Новелістична традиція про тиранію в Греції в VII–VI ст. до н.е.» й отримала посаду викладача давньогрецької та латинської мов у ленінградських державному університеті та медичному інституті.

Із 1972 р. життя та творча доля М. В. Скржинської тісно пов'язана з Україною. По переїзді до Києва вона працює старшим, а згодом – провідним науковим співробітником академічного Інституту археології. Саме праця у цій науковій інституції підсилює її інтерес до минулого античних держав Північного Причорномор'я. Окрім численних статей (а їх у творчому доробку дослідниці близько 150) цій проблематиці Марина Володимирівна присвятила три монографії: «Північне Причорномор'я в описі Плінія Старшого» (1977 р.), «Давньогрецький фольклор і література про Північне Причорномор'я» (1991 р.) і «Скіфія очима еллінів» (1998 р.), які ґрунтуються на глибокому вивченні свідчень давньогрецьких і латинських джерел про античні держави регіону та їх сусідів. Плідна багаторічна